



Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be



't KEERSKE,
Keersstraat 1, 8000 Brugge

website: www.protestantsekerkbrugge.be

INHOUDSOPGAVE

Blz.

1	Inleiding
1	De Familie Van Altena in Brugge
5	<u>Nieuws uit de VPKB</u>
5	Kerkmozaïek November 2015: De aarde op stoom
6	<u>Gemeentenieuws</u>
6	- Let my people go...
7	- Kapucijnen in Oostende 1615 – 1797, 400 jr. later
8	- Lutherreis 2017
8	- Vluchtelingen in Syrië, Libanon, Jordanië
10	- Uitvoering van het Marcus-drama
11	- Geefplein
12	- Bedankje
12	- Kindernevendienst
12	- Foto's Hervormingszondag
13	- Agenda
14	- Erediensten
15	- Activiteitenkalender
16	- Kleurplaat: Zacharias in de tempel

INLEIDING

Het einde van het kerkelijk jaar nadert. We zien alweer vooruit naar de 1^e Advent op 29 november. U vindt de vooraankondiging van Kerkmozaiek. Er zijn meerdere aankondigingen van bijzondere muzikale uitvoeringen. En er is het gemeentenuws.

Een bijzondere Hervormingszondag ligt achter ons. Jan D'hondt heeft in Biekorf een artikel geschreven over de Garnizoensbijbel en de Familie van Altena. Ze zijn vaak verhuisd, zo blijkt uit het stadsarchief. Ik neem het deel met nieuwe informatie over de familie graag over.

Frans van der Sar

DE FAMILIE VAN ALTENA IN BRUGGE

Dhr. Jan D'hondt, stadsarchivaris in Brugge, schreef een artikel in 'Biekorf', n.a.v. onze melding dat de Garnizoensbijbel van Brugge uit de Nederlandse tijd in het bezit was van een Zeeuwsvlaamse familie. Biekorf is het blad van het West-Vlaams Archief voor Geschiedenis, Archeologie, Taal- en Volkskunde, dat gesticht is door Guido Gezelle in 1890. In Aflevering 3, van 2015, pag. 351-356 schrijft hij over "De garnizoensbijbel van de Brugse predikant Robert van Altena, 1817-1830". In dit artikel vermeldt hij nadere gegevens over de wederwaardigheden het gezin Van Altena. Het gezin en de familie breidde zich uit in deze periode, hetgeen meerdere verhuizingen naar steeds grotere huizen nodig maakte.

“Met de komst van de garnizoenspredikant in 1817 kwam het protestantisme terug in Brugge na een afwezigheid van meer dan tweehonderd jaar. Robert van. Altena was gehuwd met Johanna Pieterse(n), geboren te Goes in Zeeland op 6 augustus 1778. Toen het echtpaar in 1817 naar Brugge kwam, telde het gezin reeds acht kinderen. In

Brugge kwamen er nog twee bij. Aan de hand van de geboorteplaats van de kinderen, krijgen we een kijk op zijn vorige standplaatsen. Het oudste kind, Cornelis, is geboren op 24 augustus 1802 in Kattendijk in Zeeland. Daarna worden er tussen 1803 en 1810 vier kinderen geboren in Princenhage, een voormalig dorp maar nu een wijk van de stad Breda. Tijdens de periode 1811-1817 hadden drie kinderen hun geboorteplaats in Domburg. In Brugge ten slotte werden Maria (12 maart 1818) en Justina (28 mei 1820) geboren. Bij de geboorte van het laatste kind waren beide ouders reeds 42 jaar.

De eerste inschrijving van het gezin Van Altena-Pieterse in de Brugse bevolkingsregisters, toen ze in 1817 van Domburg naar Brugge migreerden, is niet terug te vinden. Vermoedelijk is hun eerste woonst in Brugge in de Cordoer- aniersstraat M/3s, want op dit adres is hun dochter Maria geboren. Vanaf het moment dat Robert van Altena met vrouw en kinderen binnen Brugge verhuist naar de Oude Zak D6/35 (nu nr.43), kunnen we hen volgen in de bevolkingsregisters. Na anderhalf jaar nemen ze hun intrek in een ander huis in dezelfde straat (Oude Zak D5/50, nu nr. 37). Daar blijven ze een goed jaar wonen.



Vanaf 1 juni 1821 tot 20 december 1825 vinden we hun gezin, ondertussen aangevuld met een dienstmeid, terug in de Kortewinkel. Eerst in het huis F2/7 (nu nr.7) en sinds 20 augustus 1822 in het huis F2/14 aan de overkant van de straat, nu onderdeel van nummer 10. Deze huizen in de Kortewinkel

zijn merkkelijk groter dan hun vorige woningen in de Oude Zak. In de periode van de Kortewinkel, op 21 juli 1824, huwt de oudste dochter, Petronella met Nicolas Smith, een officier uit het Hollandse garnizoen te Brugge, en afkomstig van Leiden. De dochter blijft wonen in de ouderlijke woonst.

Zowel de huizen in de Oude Zak als die in de Kortewinkel lagen in de nabijheid van de toenmalige protestantse kerk in de Ezelstraat (nu Achiel Van Ackerplein 3) In 1817 - met de komst van Van Altena in Brugge - was de voormalige kloosterkerk van de zusters Theresianen ter beschikking gesteld voor de protestantse eredienst. Vanaf 1820 mochten ook de Engelse anglicanen er hun kerkdiensten verzorgen. Eén van de hoogtepunten in de loopbaan van dominee Robert van Altena in Brugge was ongetwijfeld de plechtige ingebruikname van een nieuw orgel op 16 juli 1826. Het leidt geen twijfel dat de garnizoensbijbel toen op de kansel heeft gelegen, net zoals hij er op elke eredienst in de periode 1817-1830 zal hebben gelegen. Ondertussen was het gezin Van Altena-Pieterse nog eens verhuisd. Eind 1825 trekt het naar de Langerei om er in het huis E11/45 (nu nr. 35) bijna vier jaar te verblijven, namelijk tot 5 juni 1829. Het betreft opnieuw een upgrade van woonplaats: een statig burgerhuis, vroeger gekend onder de naam De Witte Poort, met een barokke gevel. Een grotere woonst was wel noodzakelijk, want naast de twee boorlingen van de oudste dochter kwam ook de schoonbroer van Robert van Altena met diens echtgenote er inwonen. Samen met de dienstmeid gaf deze woning aan 17 personen onderdak. De eerste die het gezin verliet, was de oudste zoon Cornelis van Altena. Hij was geneesheer en vermoedelijk verbonden aan het Hollands garnizoen te Oostende. Daar kwam hij in contact met Maria Vialars, de 22-jarige dochter van de

Oostendse 'heelmeeester' Ludovicus Vialars en Sophie Malfeson. Het burgerlijk huwelijk vond plaats in Brugge op 7 december 1828. De getuigen van de bruidegom kwamen overigens allen uit de militaire wereld: zijn broer, Willem, tweede luitenant, zijn zwager Nicolaas Smith, eerste luitenant, Dominicus Heijblom, garnizoensopzichter en Carel Schorten tweede luitenant, allen deel uitmakend van de zesde afdeling van het nationale garnizoen gelegen te Brugge.

Als garnizoenspredikant was het bijna vanzelfsprekend dat de familie Van Altena nauwe banden had met het Hollandse militaire establishment in Brugge. Dit zien we bijvoorbeeld ook bij de aangiftes van de geboorten van de jongste twee dochters van Robert van Altena. Maar er zijn ook aanwijzingen dat Robert van Altena goede contacten onderhield met Nederlandse burgers in de provinciehoofdstad”.

Tot zover Jan D'Hondt (pag. 352-355)

Op 30 oktober werd in het Stadsarchief, Burg 11a, de tentoonstelling geopend 'Het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden in West-Vlaamse archiefdocumenten, 1815-1830'. Deze reizende tentoonstelling ter gelegenheid van het 200-jarig jubileum is in Brugge aangevuld met de originele



stukken uit het Brugs stadsarchief. Het geeft een beeld van een korte maar bijzondere periode die toch wel een belangrijke historische erfenis achterliet aan de stad. Voor onze ge-

meente was het een herbegin van de protestantse aanwe-

zigheid in de stad. Deze kleine tentoonstelling is zeker de moeite van het bezoeken waard!

Frans van der Sar

NIEUWS UIT DE VPKB

KERKMOZAIEK NOVEMBER: DE AARDE OP STOOM

In de aanloop naar de VN-klimaattop die van 30 november tot en met 11 december in Parijs wordt gehouden is de opwarming van de aarde, naast thema's als armoede, oorlog en de vluchtelingencrisis, al wekenlang dagelijks in het nieuws. Klimaat is echter geen deelgebied, het gaat de hele aarde en – dus – de hele mensheid aan.



Mooie woorden klinken er genoeg. Maar zijn we écht minder auto gaan rijden sinds we weten dat VW en andere autofabrikanten hebben gesjoemeld met hun software? En liggen we werkelijk wakker van het kappen van regenwouden ver van ons warm gestookte huis? Recent onderzoek wees uit dat hoe hoger mensen opgeleid zijn, hoe minder ze hun vuilnis selecteren. Hoe zullen we ooit in staat zijn grote stappen te zetten als we het kleine al niet doen?

De werkgroep Kerk in de Samenleving heeft zowel voor deze aflevering van Kerkmozaïek, als ook voor haar Franstalige tegenhanger Mosaïque, naar aanleiding van de klimaattop een aantal artikelen aangeleverd. Dit omdat we – om met de werkgroep te spreken – als kerken en Christenen een historische verantwoordelijkheid dragen voor een respectvolle omgang met Gods Schepping.



Namens de redactie,
Annet Sinnema

LET MY PEOPLE GO...

Concert Cantores 14 november 2015

We worden meer dan ooit gegrepen door beelden van vluchtelingen, rampen, terreur en slavernij. Honderdvijftig jaar geleden maakte de Verenigde Staten officieel komaf met de slavernij. Dit zal niet onopgemerkt voorbij gaan. Ook het bekende Brugse koor Cantores wil hier even bij stilstaan en dit koppelen aan de actuele onrustwekkende situatie op vele plaatsen in de wereld. Om die reden brengt Cantores volgend programma: 1865-2015 - Let my people go. Het koor brengt de vijf Negro Spirituals van Michael Tippett (uit zijn oratorium 'A child of our time') in combinatie met het Requiem van John Rutter. In dit laatste werk staat Psalm 130, *De profundis clamavi*, centraal. Een smeekbede uit de diepten van ellende, met hoop op medelijden, vergeving en verlossing. Heel toepasselijk op de actualiteit en geweldig passend bij het concept van het concert.

Ik mag die gospels zingen in mijn vertrouwde omgeving te midden van vrienden en bekenden terwijl die liederen steeds opnieuw laten horen hoe mensen in hun vervreemding en ellende een antwoord zoeken en hopen op troost en verlossing. De parallellen tussen de gospels en het Hebreeuwse volk en vluchtelingen uit alle tijden zijn voortdurend zichtbaar. Een volk vlucht naar een andere toekomst waarbij slechts enkelen nog weet hebben van hoe die er uit zou kunnen zien. Vervreemd van je land, vervreemd van je cultuur, leven in een vreemd land, stel het je het eens voor. Die 400 vluchtelingen naast de deur in Sijsele...!

En toch, in lied 802 zingen we op de melodie van het Israëliisch volkslied hoe er door de wereld een woord gaat dat mensen voortdrijft in de richting van een droom, een nieuwe toekomst. En als je naar die stem luistert vervreemd je zelf van die wereld vol chaos, slavernij en terreur. Mensen bekijken je soms vreemd als je die woorden in je mond neemt. Een nieuwe toekomst met nieuwe kansen.. Ook in 2015 ??

Gaby Labeur

KAPUCIJNEN IN OOSTENDE 1615 – 1797, 400 JAAR LATER

De paters kapucijnen kwamen in 1615 naar Oostende. Ze legden zich o.a. toe op het zeemanspastoraat. In 1797 werden ze tijdens de Franse Revolutie uit hun klooster verdreven. De kloosterkerk overleefde - in tegenstelling tot de kloostergebouwen - deze woelige periode en werd vanaf de vroege 19de eeuw een hulpkerk voor de vaak te kleine parochiekerk. De huidige pastoor, E.H. Frans Sonnevile, heeft het initiatief genomen om de bijzondere geschiedenis van deze kerk te herdenken met een drietal vespers. Twee daarvan hebben al plaats gehad: een Rooms-Katholieke en een Anglicaanse vesper. De derde zal een Protestantse vesper zijn, waarvoor hij contact heeft gezocht met onze gemeente.

De vespers worden mede uitgevoerd met het Eutorpe Baroque Consort. Ik was bij de Anglicaanse vesper; die werd door hen indrukwekkend mooi gezongen. De Protestantse Vesper is op zondagmiddag 13 december om 16:00 uur in de Kapucijnenkerk, Kapucijnenstraat 1 bij het Mijnplein.

Frans van der Sar

Lutherreis in 2017

Er blijkt voldoende belangstelling te zijn voor deelname aan een Lutherreis in 2017, het jaar van de Reformatieherdenking. Er kwamen meerdere reacties of het mogelijk was gezamenlijk vervoer te organiseren per bus met chauffeur. Na enig onderzoek bleek dat bij een deelname van 25 personen, de totale vervoerskosten inderdaad niet veel hoger zullen uitvallen dan met eigen vervoer. Dat aantal lijkt haalbaar. We zullen het dus proberen te organiseren. De reis wordt definitief op de agenda gezet voor 2-6 april 2017. Het verblijf is in Kloster Donndorf in Thüringen.

Vluchtelingen in Syrië, Libanon, Jordanië

De stroom Syrische vluchtelingen naar Europa heeft het vluchtelingen probleem een nieuwe dimensie en veel aandacht gegeven, maar de situatie in de vluchtelingenkampen verandert er niet door en verdient nog steeds onze volle aandacht.

In het begin van dit jaar hielden we al een uitgangscollecte voor een door Protestantse Solidariteit gesteund noodhulp project van Act Alliance (ACT). ACT is een grote wereldwijde groep van kerkelijke organisaties, vooral van leden van de Wereldraad van Kerken en de Lutherse Wereld Federatie. Naast ontwikkelingswerk is er ook veel aandacht voor noodhulp. Protestantse Solidariteit, onze ontwikkelingsorganisatie, is er lid van en werkt in Afrika soms samen met partners die



ook lid zijn.

Het project voor Syrische vluchtelingen in kampen in Syrië zelf, maar ook in Libanon en Jordanië is in volle gang maar er is een schrijnend tekort aan fondsen. Daarom vraagt Protestantse Solidariteit opnieuw uw aandacht en steun. Het gaat om humanitaire hulp maar naast voedsel en onderdak krijgen ook onderwijs en opleiding de aandacht. De plannen werden geformuleerd door drie ACT leden, organisaties die in de drie landen werken en de noden kennen. Op zondag 8 november zullen we opnieuw een eindcollecte houden voor dit doel.

Uiteraard kunt u ook een bijdrage storten op de rekening van Protestantse Solidariteit met als vermelding "Urgentie Syrië" : IBAN BE37 0680 6690 1028 / BIC GKCCBEBB. Als u ook fiscaal attest vermeld ontvangt u voor giften van € 40,= en meer (totaal voor Protestantse Solidariteit per jaar) een fiscaal attest (de bank geeft uw adres door).

Jan van Groningen



UITVOERERS:
Annelies Decock: viool
Sien Huybrechts: traverso
Ronan Kernaas: cello
Dimos de Beun: blokfluit en klavecimbel

Vrijdag 6 november 2015 - 20:00 uur

Bach versus Telemann

Op het programma staan sonates, suites en triosonates van beide grootmeesters



KAPEL 't KEERSKE
Keersstraat 1, 8000 BRUGGE

Tickets: wk: € 10 - add: € 12 - vrienden VPKB: € 8
Info: 0477 / 19 39 28 - 050 / 38 50 37
rieke1944@gmail.com - concertant.dany.dcd@gmail.com
www.protestantsekerkbrugge.be

Organisatie: De Vrienden van de Protestantse Kerk Brugge

HET MARCUS-DRAMA

De uitvoering van het Marcus-drama gaat door !! Het bleek niet gemakkelijk om voldoende vrijwilligers te vinden voor dit bijzondere project. Veel jongeren zijn druk met hun studies. En het vergt veel tijd in de laatste week voor de uitvoering. Maar het gaat gebeuren!! Wij hopen dat ook uit onze gemeente veel mensen de moeite zullen nemen om de inspanningen van deze vrijwilligers te honoreren. Het zal zeker een bijzondere ervaring zijn!



Kaarten à 5 euro zijn verkrijgbaar via Riek ten Kate, of in Liturgisch Centrum de Wijngaard in het Begijnhof, Boekhandel Het Goede Boek aan de Moerkerkse Steenweg en via Bijbelhuis Zevenkerken. De uitvoeringen zijn in De Ark - Sint-Lodewijkscollege, Magdalenastraat 30 op zaterdagavond 14 november om 19:30 uur en op zondagmiddag 15 november om 15:00 uur.



GEEFPLEIN OP 29 NOVEMBER

zondag 29 november 2015
van 11u tot 16u
Magdalenakerk, Brugge
vlak bij het Astridpark



Geefplein

Geven en krijgen:
Breng nog bruikbare spullen die je niet meer nodig hebt naar het plein: speelgoed, kledij, kleine meubels, huishoudmateriaal, boeken, electro...
Anderen die de spullen wel nog kunnen gebruiken, kunnen ze gratis meenemen.
Zie je zelf iets dat je kan gebruiken, neem het mee, en bezorg het een nieuw leven.
Solidariteit, delen en hergebruiken. Daar gaat het om.

meer info:
www.geefpleinbrugge.be

met de steun van:

Vormingplus    

Bedankje van de deelnemers aan de integratiecursus op bezoek in Brugge



Kindernevendienst

Leren en proberen, een heel leven lang. Dat doen we allemaal, groot en klein. Stapje voor stapje. De eerstvolgende keer zal zijn op 22 november.

Foto's: Hervormingszondag





Agenda

vrijdagavond 6 november: Uitvoering Bach versus Tele-
mann; aanvang 20:00 uur

donderdagmiddag 12 november: Bijbelkring, aanvang
14:30 uur

Zaterdagavond 14 en zondagmiddag 15 november:
Uitvoering Marcusdrama

Wijzigingen en actuele informatie staan altijd op de website

Erediensten 10.00 uur

ZONDAG 8 NOVEMBER; BIJBELZONDAG

Predikant Ds. L. Wüllschleger
Predikant Christelijk Gereformeerde Kerk in Nederland., o.a. Middelburg. Sinds enkele jaren directeur IZB. Deze vereniging voor zending in Nederland, is al sinds 1935 actief met een passie voor missie.

Ouderling Dhr. A. Deceuninck
Diaken Mw. M. Lammens
Organist Dimos de Beun
Babyoppas Mevr. M. Lammens
Collecte Vluchtelingenhulp i.h. Midden-Oosten
Koffiedienst Mevr. J. Lagauw-Wage

ZONDAG 15 NOVEMBER; DANKZONDAG

Predikant Mw. A. Klifman
Diaken Dhr. P. Hellebuck
Diaken Mw. M. Lammens
Organist Hans Helsen
Lezing Marcus 12,38-13,2; Mw. C. Luteijn
Babyoppas Mevr. A. Laureys-Kutsch
Collecte Kerk
Koffiedienst Fam. W. Buijs

ZONDAG 22 NOVEMBER; GEDACHTENISDIENST

Kindernevendienst

Predikant Ds. F.S.J. van der Sar
Ouderling Dhr. A. Eversen
Diaken Dhr. J. van Groenigen
Organist Hans Helsen
Lezing Marcus 13,14-27; Mw. D. Constant
Babyoppas Mevr. C. Bauwens
Collecte Palliatieve zorg
Koffiedienst Fam. J. van Groenigen

ZONDAG 29 NOVEMBER; 1^e ADVENT

Predikant	Ds. F.S.J. van der Sar
Ouderling	Dhr. A. Deceuninck
Diaken	Mw. M. Lammens
Organist	Lieve Vercruysse
Lezing	Lucas 1: 5-25; Mw. H. Coudyser
Babyoppas	Mevr. M. Lammens
Collecte	Kerk
Koffiedienst	Fam. A. Deceuninck

ZONDAG 6 DECEMBER; 2^e ADVENT

Predikant	Ds. Kommer Groeneveld, Emeritus predikant van de Christelijk Gereformeerde Kerk van Antwerpen.
Ouderling	Mw. A. Klifman
Diaken	Dhr. P. Hellebuck
Organist	Dimos de Beun
Lezing	Lucas 1,39-56; Mw. A. Klifman
Babyoppas	Mevr. A. Laureys-Kutsch
Collecte	Plan International
Koffiedienst	Mw. H. Coudijser en Mw. M. Verbeke

*Als u op een zondag niet kunt, zou u dan zelf willen ruilen?
Het rooster voor de koffiedienst loopt als volgt door: 13 december Fam. W. ten Kate; 20 december Mw. M. Lammens, dhr. A. Eversen en Mw. A. Villa; 25 december Fam. P. Luteijn; 27 december Fam. A. Michiels-Ameel; 3 januari Fam. J. Klifman*

ACTIVITEITENKALENDER VPKB BRUGGE

zondagmiddag 13 december: Protestantse Vesper in de Capucijnenkerk in Oostende, aanvang 16:00 uur.

vrijdagavond 18 december: Kerstzangavond

ZACHARIAS IN DE TEMPEL



KERKENRAAD

Predikant

Ds. F.S.J. **van der Sar** – ☎ 050 – 35.50.84

Blauwvoetstraat 32 – 8310 Assebroek

✉ fransvandersar@gmail.com

Ouderlingen

Mevr. A. **Klifman** – ☎ 050 / 36.04.36

Begoniastraat 15, 8310 Assebroek

Dhr. A. **Eversen** – ☎ 0495 / 22.88.37

Carolus de Vischstraat 18, 8200 Sint-Andries

Dhr. A. **Deceuninck** – ☎ 050 / 31.69.23

Rond den Heerdstraat 14, 8000 Brugge

Diakenen

Mevr. M. **Lammens** – ☎ 050 / 39.64.66

Albert Dyserynckstraat 38, 8200 Sint-Andries

Dhr. P. **Hellebuck** – ☎ 050 / 38.26.86

Veldstraat 46, 8200 Sint-Michiels

Dhr. J. **van Groenigen** – ☎ 050/38.72.62

Zandwege 10, 8490 Varsenare

Bankrekeningen

Kerkenwerk Protestantse Kerk Brugge

BE61 2800 2025 1617 (IBAN) - GEBA BE BB (BIC)

Diaconie

BE84 0014 4613 0459 (IBAN) - GEBA BE BB (BIC)

t.n.v. *Diaconie Verenigde Protestantse Kerk Brugge*

VZW Vrienden

BE10 0000 1658 7404 (IBAN) - BPOT BE B1 (BIC)

t.n.v. *Vrienden Protestantse Kerk Brugge*

Nederlandse giro

NL42INGB0000400456 (IBAN) - INGBNL2A (BIC)

t. n.v. *Verenigde Protestantse Kerk Brugge*

MAANDBLAD

behalve in februari en augustus

België – Belgique

P.B.

8000 BRUGGE 1-2

3 / 4565

DE BRUGSE KERKBODE



Verantwoordelijke uitgever/afzendadres:

Ds. F.S.J van der Sar, Blauwvoetstraat 32, 8310 Assebroek,
Tel. 050 / 35.50.84; e-mail: fransvandersar@gmail.com

Kantoor van afgifte: 8310 Assebroek

– Erkenningsnummer : P408440